

Tamara Agapkina

Kronika zagraniczna: z prac moskiewskiego Instytutu Słowianoznawstwa

Biuletyn Polonistyczny 12/34, 137-141

1969

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

/na posiedzeniu Union Académique International i Pracowni Kopernikańskiej Zakładu Historii Nauki i Techniki PAN/

- Problem list opatów w dawnej Polsce jako pomocniczego źródła historycznego /na posiedzeniu Towarzystwa Naukowego KUL/.

Dr Marian Zwiercan: Warsztat naukowy piętnastowiecznego komentatora "Kroniki" mistrza Wincentego zwanego Kadłubkiem /na posiedzeniu Międzywydziałowego Zakładu Historii Kultury Średniowiecznej KUL/.

2. KRONIKA ZAGRANICZNA

A. Z prac moskiewskiego Instytutu Słowianoznawstwa

Dział Literatur Słowiańskich Instytutu, w skład którego wchodzi zespół historyków literatury polskiej, istnieje samodzielnie od 1954 r. Obecny kierownikiem Działu jest członek-korespondent Akademii Nauk ZSRR prof. D.F.Markow, który, obok zainteresowań literaturą bułgarską XX wieku, zajmuje się również problemami genezy realizmu socjalistycznego w literaturach słowiańskich.

Poloniści stanowią w Instytucie najliczniejszy zespół Działu Literatur Słowiańskich. Ich zainteresowania obejmują wszystkie epoki literatury polskiej - od baroku po współczesność. Poszczególni pracownicy zajmują się następującymi okresami i problemami historii literatury polskiej: k.n.^x A.W.Lipatow - barokiem, oświeceniem, twórczością Norwida; k.n. B.F. Stachiejew - romantyzmem; k.n. D.S. Prokofiewa - literaturą okresu 1846-1863, polsko-rosyjskimi stosunkami literackimi w XIX wieku; k.n. A.A. Iliuszyn - problematyką literackich stosunków polsko-rosyjskich w pierwszej połowie XIX wieku; dr nauk I.K. Gorski - pozytywizmem, a przede wszystkim problemami powieści historycznej tego okresu; k.n. W.W.Witt - Młodą Polską oraz powieścią polską końca XIX i początków XX wieku; N.W. Bogomołowa - Młodą Polską, twórczością L.Staffa i B.Leśmiana; T.P.Agapkina - okresem międzywojennym, polsko-radzieckimi stosunkami literackimi; k.n. W.A.Choriew - literaturą międzywojenną i współczesną, polską krytyką marksistowską, jak również twórczością Wł. Broniewskiego.

^x kandydat nauk.

Aspirant Instytutu N.I. Sewierina przygotowuje dysertację kandydacką poświęconą przedwojennej prozie J.Iwaszkiewicza.

W latach ubiegłych polonisci Instytutu skupiali uwagę głównie wokół kilku kluczowych problemów, takich jak: polski romantyzm, literatura realizmu, kształtowanie się socjalistycznej literatury, polsko-rosyjskie związki literackie. Stan ten znalazł po części odbicie w publikowanych monografiach i rozprawach popularnonaukowych, a mianowicie: B.E. S t a c h i e j e w, "Mickiewicz i społeczeństwo rosyjskie", Moskwa 1955 /książka ta została wydana również w tłumaczeniu polskim/. I.K. G o r s k i, "Adam Mickiewicz", Moskwa 1955. Tenże, "Polska powieść historyczna a problemy historyzmu", Moskwa 1963, oraz "Powieść historyczna Sienkiewicza", Moskwa 1963. W roku 1961 W.W. W i t t opublikowała monografię o Stefanie Żeromskim, a W.A. C h o r i e w dwie pozycje: "Literatura Polski Ludowej", Moskwa 1961, oraz "Władysław Broniewski", Moskwa 1965. Wymieniona problematyka była poruszana również na łamach zeszytów seryjnych "Literatura słowiańskich narodów", wydawanych przez Dział Literatur Słowiańskich Instytutu /Moskwa 1956-1963/. Ogółem wydano 8 zeszytów, w tym zeszyt jubileuszowy związany z setną rocznicą śmierci A.Mickiewicza /1956, nr 1/.

Zagadnienia omawiane znajdziemy także w książkach zbiorowych, które zastąpiły cytowane wyżej zeszyty seryjne. Jak dotychczas, ukazało się pięć takich zbiorów:

1. "Realizm krytyczny w literaturach zachodnich i południowych Słowian", Moskwa 1965 /tu m.in.: D.S. Prokofiewa, "Z problemów kształtowania się realizmu w polskiej prozie lat 40-50-ych XIX wieku"; I.K. Gorski, "»Trylogia« Sienkiewicza"; N.A.Bogomołowa, "O interpretacji twórczości L.Staffa"/.

2. "Formowanie się realizmu socjalistycznego w literaturach zachodnich i południowych Słowian", Moskwa 1963 /tu m.in.: T.P.Agapkina, "Niektóre problemy polskiej marksistowskiej krytyki literackiej pierwszej połowy lat dwudziestych"; W. Choriew, "Polska poezja proletariacka lat dwudziestych"/.

3. "Rozwój słowiańskich literatur XX wieku", Moskwa 1964 /tu m.in.: W.A.Choriew "Polska rewolucyjna poezja lat trzydziestych"/.

4. "Rozwój literatur słowiańskich w dobie obecnej", Moskwa 1966 /tu m.in.: N.I.Sewierina, "Problem jednostki i historii w powojennej dramaturgii L.Kruczkowskiego"/.

5. "Historia i kultura narodów słowiańskich", Moskwa 1966 /tu m.in.: A.W.Lipatow, "Idee J.J. Rousseau w Polsce wieku XVIII a »Utopia Nipuańska« I.Krasickiego".

Prace A.W.Lipatowa z zakresu polskiego baroku i Oświecenia publikowane były w latach 1964-1968 w wydawnictwie Uniwersytetu Moskiewskiego oraz w wydawnictwie periodycznym Ministerstwa Szkolnictwa Wyższego ZSRR, a mianowicie: "Początki powieści polskiej", "Powiązania twórczości Krasickiego z dziennikarstwem i literaturą zachodniego Oświecenia", "Pierwsza powieść polska", "Polska powieść dydaktyczna".

W latach ubiegłych poloniści Instytutu przygotowali poszczególne rozdziały, dotyczące spraw literatury i kultury polskiej, do kilkutomowego wydawnictwa "Historia Polski" oraz partycypowali autorsko w historycznej publikacji pt. "Szkice z historii Polski Ludowej". Obecnie niektórzy spośród wyżej wymienionych biorą udział w pracy nad wielotomową "Historią literatury światowej" i uniwersyteckim podręcznikiem historii literatury XX w.

Artykuły oraz rozprawy historycznoliterackie, omawiające zarówno całe okresy w rozwoju literatury polskiej, jak twórczość poszczególnych pisarzy lub wybrane problemy, ukazywały się i ukazują w periodykach Instytutu, takich jak: "Uczonyje zapiski", "Kratkije sobszczenija", "Sławiański archiw", "Sowietskoje słowianowiedienije". W periodykach tych publikowane są również prace historyków i językoznawców. W wymienionych wydawnictwach ukazuje się także sporo recenzji polskich i radzieckich książek dotyczących problemów literatury polskiej.

Największym dotychczasowym osiągnięciem, swoistym bilansem pracy historyków literatury polskiej Instytutu Słowianoznawstwa, jest "Historia Literatury Polskiej", znajdująca się obecnie w druku. Spośród innych prac tego typu, już wydanych przez Instytut, wymienić należy "Szkice z historii literatury bułgarskiej", Moskwa 1959, oraz "Szkice z historii literatury czeskiej", Moskwa 1963. Te prace, o charakterze zespołowym, są

pierwszymi w Związku Radzieckim próbami systematycznego spojrzenia na historię literatur zachodnio- i południowo-słowiańskich. Wspomniana "Historia Literatury Polskiej" stanowi jednak największą z wymienionych, bo dwutomową pozycję, o objętości 67 ark. wyd. Oprócz historyków literatury polskiej w przygotowaniu jej udział brali historycy Instytutu, mianowicie L.W. Razumowskaja i I.S. Miller, jak również poloniści z Uniwersytetu Moskiewskiego, Instytutu Historii Sztuki, Biblioteki Literatur Zagranicznych k.n. k.n.: H.Z. Cybienko, A.H. Piotrowska, N.A. Basindzagian, J.W. Staniukowicz, J.W. Bielowa, J.N. Kołtaszewa, a także poloniści z Kijowa: prof. G.D. Werwes, k.n. k.n. J.L. Bułachowskaja, W.P. Wiedina.

Poza wymienionymi pozycjami przygotowano do druku:

1. Zbiór rozpraw o polsko-rosyjskich stosunkach literackich, opracowany wspólnie z Instytutem Literatury Światowej im. Gorkiego w Moskwie i Puszkim Domem w Leningradzie.

2. Zbiór materiałów z polsko-radzieckiego sympozjum naukowego poświęconego literaturze polskiej lat 1918-1939, które odbyło się w Moskwie w kwietniu 1967 r.

Do Instytutu Słowianoznawstwa, będącego największym w ZSRR ośrodkiem badań slawistycznych w zakresie literaturoznawstwa, a w jego składzie również i do zespołów polonistów, należy też w pewnym stopniu koordynacja badań slawistycznych prowadzonych na terenie Związku Radzieckiego. Dlatego też w badaniach podjętych przez polonistów Działu Literatur Słowiańskich uczestniczą specjaliści z całego kraju. Przykładem tego rodzaju prac zespołowych może być wspomniana "Historia Literatury Polskiej".

Inny przedmiot działalności zespołu stanowią wykłady, seminaria oraz opieka naukowa nad pracami dyplomowymi prowadzonymi na Uniwersytecie Moskiewskim; w pracy tej - zresztą niesystematycznej - uczestniczyli, jak dotychczas: B.F. Stachiejew, W.W. Witt, W.A. Choriew, D.S. Prokofiewa, A.W. Lipatow.

W ciągu wielu lat, i to bardzo regularnie, poloniści uczestniczyli w popularyzacji literatury polskiej wśród szerokiego kręgu społeczeństwa radzieckiego, współpracując z Państwowym Wydawnictwem Literackim "Chudożestwiennaja literatura" i Wydawnictwem Literatur Obcych "Progress". W tym wypadku chodziło o udział w pracach nad wydaniem dzieł pisarzy polskich, zao-

patrzenie ich w komentarze, wstępy, przygotowywanie recenzji wewnętrznych itp.

Historycy literatury polskiej Instytutu przygotowali sporą ilość haseł dotyczących literatury polskiej do "Wielkiej Encyklopedii Radzieckiej", "Małej Encyklopedii Radzieckiej" oraz "Małej Encyklopedii Literackiej". Zamieszczane są również systematycznie krótkie recenzje ich autorstwa z bieżących polskich publikacji literackich i naukowych w "Biuletynie Biblioteki Literatur Zagranicznych" /"Literatura Piękna za Granicą"/.

Obecnie w Dziale Literatur Słowiańskich Instytutu Słowiaoznawstwa przewiduje się dalsze rozszerzenie - w porównaniu z okresem ubiegłym - badań nad problemami historii literatury polskiej. Będzie również kontynuowana i rozszerzana współpraca z naukowymi placówkami Polski, w tym także z Instytutem Badań Literackich PAN.

Tamara Agapkina

Instytut Słowiaoznawstwa AN ZSRR

3. ZMARLI

JÓZEF SPYTKOWSKI

13 X 1907 - 3 X 1968

Urodzony w dniu 13 października 1907 r. w podkrakowskiej wsi Kaszów, w rodzinie małorolnych, od roku 1919 pobierał naukę w gimnazjum w Krakowie, uzyskując maturę w roku 1928. Studia w zakresie filologii polskiej odbywał w latach 1928-1934 w Uniwersytecie Jagiellońskim pod kierunkiem Stefana Koźmickiego. Z kolei, uzyskawszy stypendium krajowe, studiował /w r. akad. 1934/35/ filozofię i estetykę w Uniwersytecie Warszawskim. Wreszcie, jako stypendysta Funduszu Kultury Narodowej, przebywał przez okres półroczny w Niemczech i we Francji.

W latach 1937-1939 pełnił obowiązki asystenta przy Katedrze Historii Literatury Polskiej Uniwersytetu Jagiellońskiego, nauczając równocześnie /w r. szk. 1937/38/ w jednym z gimnazjów krakowskich. W okresie tym opublikował pracę pt. "Barwy, kształ-